

چکیده

ارگ شهرسب در یک کیلومتری ابرکوه، و در روستایی با همین نام ساخته شده است؛ شهرسب یکی از قریه ها و آبادی های دوازده گانه ابرکوه می باشد. اغلب آبادیهای ابرکوه با استفاده از اسامی ماههای خورشیدی نامگذاری شده است که شهرسب، قریه شهرآذر می باشد. قرارگیری ابرکوه در مسیر راه های تجاری و مناطق مهم حکومتی در دوره های مختلف، به خصوص افشار و زند و نا امنیهای این محدوده از دلایل شکل گیری و تعدد قلاع در این ناحیه می باشد. ارگ شهرسب با دو حصار متحدالمرکز مربع شکل با مساحت ۱۸۰۰۰ متر مربع، و مجموع ۱۴ برج و نیم برج با سردری رفیع ساخته شده است و دوره ساخت بنا به اواخر صفویه مربوط می شود. حصار بیرونی ارگ در دوره قاجار و با افزایش جمعیت به آن اضافه شده است. گرمابه، اصطبل حکومتی، مجموعه دارالحکومه، انبار آذوقه، خانه کدخدا و خلوت خانه از جمله عناصر شاخص می باشد که همه در هسته ی مرکزی ارگ قرار گرفته اند.

تأمین آب ساکنان ارگ توسط قنات شهرسب و مظهر آن در ارگ می باشد. چاه های حفر شده نیز در مواقع ضروری، آب مورد نیاز ساکنین را فراهم می کرده است. الگوی غالب خانه های ارگ چهار صفه می باشد و مصالح بکار رفته در آنها غالباً خشت، گل و سنگ های کنگلومرایی است که در بستر طبیعی ابرکوه یافت می شود. از آجر نیز در ساخت مجموعه دارالحکومه استفاده شده است که این بناها با فرم حیاط مرکزی و تزئینات زیبا، از دیگر بناهای ارگ متمایز شده اند.

آنچه در این پژوهش به آن پرداخته شده است، و بعنوان هدف تحقیق باید از آن نام برد معرفی بنا با پاسخ گویی به این پرسش است که: ویژگی های معماری ارگ "شهرسب" چیست؟ بدین منظور سعی شده است به روش توصیفی-تحلیلی و با بهره گیری از روش مطالعات کتابخانه ای و میدانی نسبت به جمع آوری اطلاعات گسترده این بنا شامل، تعاملات فضایی، نحوه تأمین آب و ذخیره آذوقه، مصالح بکار رفته، تزئینات بنا و عناصر دفاعی ارگ اقدام شود. گفتنی است از دلایل انتخاب ارگ شهرسب جهت بررسی و پژوهش در آن، فعال بودن بخش هایی از آن و زندگی خانوارهایی درون آن می باشد که فهم صحیح و اصیل نحوه زندگی و عملکرد فضاهای معماری ارگ های جلگه ای را به خوبی مشخص می کند.

کلید واژه ها:

ارگ شهرسب، ابرکوه، استحکامات، طرح مرمت